

Kataluna Esperantisto

NUMERO 344 (110)
KVINA EPOKO
OKTOBRO-DECEMBRO
2007

Aŭtuna renkontiĝo

Propono de principaro

Kaj Tiel Plu en debato

**Aŭtomata tradukilo
ekfunkcias**

Eldon-furoro

**Kampanjo por nuligi
honoradon al Franco**

**Studi sociològic
sobre els esperantistes**

El gaèlic a Irlanda

**Genocidi intellectual
a Àfrica**

Pàgines 13 i 14

Trilingüisme sostenible?

El curs 2007-2008 ha començat amb l'impuls de dues qüestions lingüístiques que, d'ací a uns quants anys, poden tenir una repercussió profunda en la societat catalana: la tercera hora de castellà i l'inici del pla d'anglès, amb la intenció que l'any 2015 tots els alumnes de setze anys que surtin dels instituts sàpiguen català, castellà i anglès. Al mateix temps, s'anuncia també que els nous plans universitaris hauran d'incloure explícitament un reforç de l'anglès per a augmentar, s'explica, la competitivitat dels nostres universitaris. Les mesures han sorgit des d'administracions diferents –la primera impulsada pel govern espanyol, les dues altres pel Departament d'Ensenyament–, però convergeixen en un mateix resultat: les hores dedicades a l'ensenyament d'idiomes s'incrementaran i, d'alguna manera, les mesures vénen a sancionar la força de les llengües hegemòniques enfront de les més petites. És realment així? El programa lingüístic que se'ns proposa comporta només avantatges? Hi ha alternatives a allò que es comença a posar en pràctica? Les respostes presenten aspectes múltiples, però hi ha algunes claus sobre les quals no s'acostuma a reflexionar.

CHRIS BOESE

Ĉu historio aŭ malhistorio?

La nuna generacio de aktivuloj zorgas adapti la ĉiamajn idealojn de paco kaj egalrajteco de la esperantismo al mesaĝoj, prezentoformoj kaj agad-metodoj kiel eble taŭgaj por influi nian nuntempan socion, ne perdante la revolucian karakteron de esperanto

Renato Corsetti taksas en *La Ondo de Esperanto*, ke la plej malpozitiva aspekto de la jaro 2007 estis “la eksternorma interesiĝo de esperantistoj pri historiaĵoj”. Laŭ li “estas orgio de historio en la movado, kiu en ekonomie evoluintaj landoj transformiĝas de movado de batalantoj al movado de eksbatalantoj”. Simile, kvankam tute alitone, konstatis, la kreskon de historiaj studoj pri la esperanto-movado Humphrey Tonkin en sia raporto pri la eldonaĵoj pri esperanto en antaŭnelonga numero de *Language Problems & Language Planning*. Kaj efektive, laŭ tiu tendenco, ĉi-jare KEA planas eldoni du novajn tekstojn pri la historio de la esperantismo en Katalunio, fare de Francesc Poblet.

Tiu agado, se ĝi ne estus balancita, estus ja signo de malsano: homgrupo rigardanta nur malantaŭen montras malaltan takson pri sia hodiaŭo kaj mankon de fido pri la estonto. Tamen, se oni konsideras, ke temas pri seriozaj, fakaj studoj je universitata nivelo, ni povas ĝoji, ke esperanto eniras novan fakon en la fakultatoj pri sociaj sciencoj. Kaj se krome ni legas, ke KEA samtempe enkondukas esperanton en la plej modernajn teknologiojn

per la evoluigo de aŭtomataj tradukiloj en la internacian lingvon, ni povas dubi, ĉu la kritiko de la eksprezidanto de UEA estas troigo. Eĉ plie: laborgrupo de KEA malrapide, sed diligente kaj tre serioze pretigis ideologian dokumenton, kiu montras la taŭgecon de esperanto en nia nuntempa, moderna, multkultura kaj fulmrapide ŝanĝiĝema socio de la 21a jarcento. Esperantistoj ne rigardas nur malantaŭen, sed interesiĝas pri siaj radikoj kaj tradicioj por firmigi siajn poziciojn.

Estas fakto, ke en la esperanto-komunumo, kiel en ĉiuj kolektivoj, konkuras fortoj modernigaj kaj tradiciemaj. Ni devas ĝoji pro tio, ke la nuntempaj aktivuloj serioze interesiĝas pri la agado de siaj antaŭuloj, kio montras ilian respekton kaj estimon por niaj veteranoj. Kaj ni devas ankaŭ ĝoji pro tio, ke niaj pli aĝaj samideanoj alte taksas la laboron de la nuna generacio de aktivuloj, kiuj zorgas adapti la ĉiamajn idealojn de paco kaj egalrajteco de la esperantismo al mesaĝoj, prezentoformoj kaj agad-metodoj kiel eble taŭgaj por influi nian nuntempan socion, ne perdante la revolucian karakteron de esperanto.

Hektor Alos i Font

En ĉi tiu numero kunlaboris: Anna Raventós, Chiara Fortunato, Darío Rodríguez, Éric Colignon, Ferriol Macip, Francesc Poblet, Gerard Escuer, Guillem Sevilla, Joan Marimon, Josep Enric Peres i Blesa, Llibert Puig, Lluís Aragay, Marc Galabert, Martí Guerrero, Mon Cardona, Ramon Perera, Sjoerd Bosga.

Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la unua sekcio per n-ro 5785. Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Katalunio/Katalunio
Tel. 937 109 636; Fakso: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto.cat

Kotizoj por la jaro 2007: individua abonanta membro, 40 eŭroj; individua subtenanta membro, 80 eŭroj; individua dumviva membro, 800 eŭroj; kolektiva membro, 80 eŭroj; juna membro, 25 eŭroj.
Banko: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona agència 461 Sabadell, kontonumero: 2100 0461 90 0200055053
IBAN: ES95 2100 0461 9002 0005 5053
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Imprès a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Llibert Puig; komitatoj: Gemma Armadans, Gerard Escuer, Ramon Perera.
Kontrola Komisiono: Christian Pinard, Luz Vázquez, Òscar Puig.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; katalunlingva revizianto: Josep Enric Peres i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en Kataluna Esperantisto ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:

Registrita ĉe “Generalitat de Catalunya” en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: kej@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat/kej
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/kej

Banko: Caixa d'Enginyers, kontonumero: 3025 0002 47 1433276794
IBAN: ES89 3025 0002 4714 3327 6794

Estraro: Prezidanto: Jordi Aromí; sekretario: Carles Verdugo; kasisto: Xavi Battle; informado: Guillem Sevilla kaj Pau Climent; esperantaj rilatoj: Joan Català; ne-esperantaj rilatoj: Roger Sanjaume.

Ĉarma renkontiĝo en Capellades

La pasinta aŭtuna renkontiĝo kaj kaŝtanfesto organizita de KEA kun la subteno de KEJ okazis en la kastelo de Cabrera, en Vallbona d'Anoia, du kilometrojn for de la stacidomo de Capellades. Oni elektis tiun lokon, ĉar dum la jaro kelkaj homoj esperantistiĝis en la regiono kaj bedaŭrinde ne eblis organizi la renkontiĝon, kiel kutime en aŭtuno, en Nord-Katalunio.

La kastelon ĉirkaŭas arbaroj kaj naturo, eĉ oni povis rigardi la monton Montserrat inter la pejzaĝo. Fakte, la situo estis tre taŭga por fari multajn interesajn ekskursojn tra la montaro.

Krom lokanoj, partoprenis homoj el Pollando, Francio, Valencilando, Eŭskio kaj Okcitanio. Pli-malpli 30 homoj kun tre diversaj aĝoj. La plej juna havis sep jarojn kaj la plej maljuna sepdek. Tiu diverseco kontribuis al bona disvastigado de la lingvo inter la infanoj, kiuj vere amuziĝis en la esperanta etoso. Inter la partoprenantoj estis Flo, responsulo de la disko-eldonejo Vinilkosmo, kaj Przemysław, pola volontulo laboranta en Tuluzo: tre taŭgaj homoj por igi la renkontiĝon interesa per preleĝoj.

La gastejo disponis tri ĉambrojn por dormi, ludejon, manĝejon kun kameno kaj kuirejon tre bone ekipitan. Tio permesis, ke ĉiufoje la manĝaĵo estis pretigita de malsama laborgrupo kun la gvido de Brian, kiu jam organizis la kuiradon en la somera Sen-Programa Renkontiĝo kaj ege sukcesis, ĉefe ĉar tio malatigas la kotizojn kaj plialtigas la kvaliton de la menuo.

Kiam la nokto jam proksimiĝis kaj la plimulto de la partoprenantoj jam alvenis, ni profitis la kamenon ekbruligante la lignon; tiam, komenciĝis la vespermanĝo kaj la kaŝtanfesto. La celo de la renkontiĝo estis amuziĝi kune kaj montri eron de la kataluna kulturo al la eksterlandanoj. Por tio, la vespermanĝo konsistis en tipa kataluna manĝaĵo: pano trempita per tomato kaj oleo kun kolbasoj, aŭ fromaĝoj por la vegetaranoj. Tion akompanis bek-kruĉoj de biero kaj vino. Fine, kiel deserto estis la tipaj frandaĵoj de la tago: kaŝtanoj, batatoj, la katalunaj dolĉaĵoj *panellets*, kaj por trinki, muskatvino.

Ĉiufoje la manĝaĵo estis pretigita de malsama laborgrupo kun la gvido de Brian, kiu jam organizis la kuiradon en la somera Sen-Programa Renkontiĝo

La nokton etosigis tri gvidantoj de infangrupoj, kiuj organizis serĉ-ludojn por ridi kaj amuziĝi kune, tradiciajn inter skoltroj. Poste oni povis elekti inter partopreno en la jam tipa ludo en esperant-katalunaj renkontiĝoj “neniam-neniam” aŭ simple ĉeesti en la ludejo.

Sabato estis trankvila tago, plenplena da ekskursoj en la ĉirkaŭo de la gastejo kaj al Capellades, kie oni povis viziti la muzeon de la paper-muelejo aŭ simple resti en la kastelo, kuŝante kaj ripozante por la nokto.

Fine, la dimanĉa tago mallongiĝis rapide, ĉar ĝi estis la lasta. Matene, aro da viglaj ekskursantoj promenis tra la montaro kaj la plej junaj partoprenantoj organizis atelieron pri figuroj el argilo. Dume, laborgrupo restis ĉe la gastejo por kuir grandan paelon por tagmanĝi. La adiaŭo estis kiel kutime, malgaja; restis nur esperi, ke la venonta renkontiĝo okazos baldaŭ.

Mia takso, kiel unufoja organizanto de renkontiĝo, estas ege bona: mi multe lernis, ĝuis kun la etoso kaj ege kontentis vidante, ke la partoprenantoj foriris feliĉaj.

Anna Raventós i Gascon

La nokton etosigis tri gvidantoj de infan-grupoj, kiuj organizis serĉ-ludojn por ridi kaj amuziĝi kune, tradiciajn inter skoltroj

La teksto celas plifirmigi fundamenton por la agado de KEA en la sekvaj jaroj: ĝi intencas klarigi multajn aspektojn pri la celo de esperantismo en la vigla, moderna kaj ŝanĝiĝanta kataluna socio

Propono de principaro

De jaroj pluraj aktivuloj sentis la bezonon de gvidprincipoj orientantaj la agadon de la asocio. La afero montriĝis tre malfacila, ĉar estis malfacile trovi la esencon de multaj ŝvebantaj ideoj, foje kontraŭdiraj, foje ne plu aktualaj, foje tro furoraj kaj eble tial rapide forpasontaj. Tiu-celaj laboroj komenciĝis jam antaŭ du jaroj kaj unua publika kunveno okazis en la printempa renkontiĝo de Canet, en marto 2006, sed la diskutoj turnis runde. Nur komence de 2007, instige de la plano por disvolvi asocian identecon de KEA, lanĉita de Guillem Sevilla kaj Rut Rovira, organiziĝis specifa tiucela laborgrupo. La skipon konsistigis Ferriol Macip, Gemma Armadans, Guillem Sevilla, Hèctor Alòs, Joan Inglada kaj Lluís Batlle. Ĝi publike prezentis sin en la pasinta printempa renkontiĝo de Vallgorguina, kie ĝi denove klopodis prisondi la opiniojn de

partoprenantoj, kaj entute interŝanĝis pli ol 200 retmesaĝojn dum la jaro.

Post kunveno, fine de septembro, la grupo pretigis malneton, kiu estis dissendita al la retlistoj de KEA kaj KEJ por diskuto. Kolektinte ĉefe tre favorajn sintenojn, ĝi estis tradukita en esperanton kaj la retgazeto *Libera Folio* prezentis ĝin la 28an de oktobro en artikolo titolita “Katalunaj esperantistoj pripensas siajn principojn”, kiu vekis viglan kaj interesan debaton en la gazeta retejo.

El la kritikoj kaj proponoj por plibonigo, la laborgrupo amendis la unuan malneton, kiu estis denove dissendita al la retlistoj. Fine, post la ricevo de la aprobo de la estraro, la malneton oni ĝin dissendas kune kun ĉi tiu revuo kiel proponon de dokumento aprobota de la venonta asembleo de KEA, la 1an de marto.

Entute la dokumento konsideras, ke la celo de KEA estas, unuflanke, instigi en la Kataluna Landaro la uzadon de la propra lingvo kaj de esperanto, kiel neŭtrala internacia helplingvo, kiel la plej bona eblo por lingva demokratio, garantianta la valorojn de la lingvaj rajtoj, de la lingva diverseco kaj de la rajto al plena komunikado inter homoj kun malsamaj lingvoj; kaj, aliflanke, diskonigi la katalunan kulturon en la mondo kaj aliajn kulturojn en la katalunlingvaj teritorioj. Ĝi konsideras, ke ekzistas tri bazaj asociaj valoroj, nome: la lingvaj rajtoj, komprenitaj kiel nedisigebla komplemento de la homaj rajtoj; la lingva diverseco, komprenita kiel esenca parto de la kultura diverseco; kaj la rajto al plena komunikado inter homoj kun diversaj lingvoj, kiel rimedo por venki la antaŭjuĝojn, survoje al packulturo. Fine, la dokumento disvolvas dek principojn, kiuj komprenigas la ligon inter tiuj valoroj.

La teksto celas plifirmigi fundamenton por la agado de KEA en la sekvaj jaroj: ĝi ne estas tiel strikta, kiel strategia plano –kiu devus esti ĝia logika sekvo–, sed ĝi intencas klarigi multajn aspektojn pri la celo de esperantismo en la vigla, moderna kaj ŝanĝiĝanta kataluna socio de la komenco de la 21a jarcento, kaj samtempe, eble montri vojon al aliaj esperanto-asocioj, por ke ili pli atentu, per konkretaj agadoj, la problemojn de lingvaj minoritatoj en la mondo. □

Francesc Poblet, redaktoro de la revuo Lletres, prezentis ties budo de la pasinta Libro-Foiro de Frankfurto, kie la kataluna kulturo estas la honora gasto, kelkajn ekzemplerojn de la libroj El moviment esperantista a Mallorca kaj La komenca esperanto-movado en Katalunio, eble la solaj esperanto-libroj en la aranĝo.

Kaj Tiel Plu, en publika debato

La registara Instituto de la Kataluna Beletro (Institució de les Lletres Catalanes) organizis dum la pasintaj 28a kaj 29a de septembro konferencon pri poezio kaj kanto, konsistanta en kunvenoj kaj prelegoj pri literaturaj esprimoj nun- kaj ĉiu-tempaj. Pluraj el la plej elstaraj roluloj de la katalunaj beletro kaj muziko, kiel Maria del Mar Bonet, Pau Riba, Jaume Sisa, Quico Pi de la Serra, Joan Isaac kaj aliaj, riĉigis interesan programon, kie oni pritraktris temojn kiel la rilatojn inter poezio kaj muziko, la trobadorojn kaj la nuntempajn kant-aŭtorojn, la difinon de kanto kaj artisto, la lingvan diversecon kaj la poezion de la kanto aŭ la talenton kaj kreivon de la verkisto. Mirige, ankaŭ Kaj Tiel Plu estis invitita prezenti sian muzikon kaj nia ĉefkantisto Xavier Rodon, ankaŭ prezidis diskutrondon pri la lingva diverseco kaj la poezio de la kanto kune kun la elstaraj artistoj Maria del Mar Bonet, Juri Mikaeličenko kaj Josep Tero.

Kaj Tiel Plu impresis tiel bone, ke kelkaj ĵurnalistoj interesiĝis pri nia agado. Tiel tri membroj de la muzikbando estis invititaj partopreni la programon *icult.com* en COM Ràdio. Dum la unua parto de la intervjuo, oni plaĉe parolis pri ĉio ajn rilate al nia muziko kaj al nia lingva elekto. La programestro, kvazaŭ advokato de la diablo, klopodis diskuti iamaniere la strangan sed altkulturan agadon de Kaj Tiel Plu. Ĉio iris glate, eĉ dum la konektoj al ekstera ĵurnalista, kiu troviĝis en samtempa koncerto de Hombres G kaj poste en renkontiĝo de rokenrolaj motorciklistoj.

Dum la dua parto de la intervjuo eniris en la studion du geĵurnalistoj, kiuj klopodis kiel eble plej kontraŭstari. Tiam ni sukcese povis prezenti kaj esperantismon kaj nian idealon pri lingva ekologio. Estis facile respondeblaj frazoj kiel: “se tiu muziko, kiun vi faras iam malaperos, nenio okazos, samkiel se la kataluna lingvo malaperos, ankaŭ nenio grava okazos”, “mi parolas la anglan eksterlande kaj interkompreniĝas kun ĉiuj”, “esperanto celas malaperigi ĉiujn lingvojn”, “ni devus batali por defendi la hispanan, sed la kataluna malutilas, ĉar ĝi jam estas perdita”, “la okcitana lingvo malaperis antaŭ jarcentoj” ktp... Xevi Rodon klarigis, ke malaperis el la nuntempa penso (almenaŭ el tiu de la esperantistoj), tiu darvinismo asertanta, ke

fortaj lingvoj kaj kulturoj malaperigas la malfortajn. Siavice Ferriol Macip rebatis, ke esperantistoj taksas imperiisma la fakton konsideri kelkajn lingvojn internaciaj, aliajn naciaj kaj aliajn regionaj; male, esperanto estas taŭga kaj kohera solvo al ĉiesa interkompreno kaj donas al ĉiu homo, el kiu ajn socia klaso, la rajton komunikiĝi internacie. Sed verŝajne plej ŝatinda estis la diro de la programestro, favoranta nin en tiu momento, kiu asertis, ke li neniam anstataŭos la Ruĝan Libron el Montserrat per la lasta disko de David Bisbal.

Kvankam la celo estis paroli pri originala muzikbando, kiu interpretas siamaniere muzikon tradician, mezepokan, trubaduran, sefardan k.a. en la originalaj lingvoj kaj en la lingvo internacia, dum la lasta parto de la intervjuo, ĉefe pro la misinformoj de la du aldonitaj ĵurnalistoj, la intervjuo permesis la plenumon de la deziro de ĉiu esperantisto: la prezentadon de esperantismo kiel ekzistanta socia movado por homaj rajtoj.

Ferriol Macip

**Malaperis
el la nuntempa penso
tiu darvinismo asertanta,
ke fortaj lingvoj
kaj kulturoj malaperigas
la malfortajn**

LLUIS ARAGAY

Mon Cardona kaj lia folkgrupo Sants & Fot ludis en Plaça del Rei de Barcelono la 26an de oktobro, okaze de la ĉiujara festivalo de tradiciaj dancoj. La grupo ĝuste fondiĝis en ĉi tiu placo 15 jarojn antaŭe. Ankaŭ Kaj Tiel Plu samloke koncertis, por la tria sinsekva jaro, la 16an de novembro.

**la rezultoj montriĝas
tre kontentigaj
kaj esperplenaj
laŭ taksas Artur Trzewik
en sia blogo**

Aŭtomata tradukilo liverita

Fine de la decembro, la Universitata Instituto pri Aplikita Lingvistiko, ligita al la universitato Pompeu Fabra, en Barcelono, finis sian interkonsentan laboron super du aŭtomataj tradukiloj el la kataluna kaj la hispana lingvoj en esperanton. La tradukilojn mendis la entrepreno ABC-Enciklopedioj antaŭ unu jaro kaj en tiu periodo grupo de la Instituto, kun la subteno de la Departamento pri Lingvoj kaj Komputadaj Sistemoj de la Universitato de Alakanto kaj de Kataluna Esperanto-Asocio disvolvis unuan version de la du tradukiloj.

La tradukiloj estas bazitaj sur la teknologio Apertium de la Universitato de Alakanto. Ĝi konsistas en aro de rimedoj por malprofunda tradukado, taŭga por similaj lingvoj. Tio signifas, ke la tradukiloj bazitaj sur ĝi ne faras ĝisfundan sintaksan analizon de la originala teksto –kio estas tre malfacila en la nuna stato de la aŭtomat-tradukada teknologio–, sed aplikas aliajn teknikojn produktantajn kontentigajn rezultojn, kiam oni tradukas inter lingvoj strukture similaj, ekz. inter du latinidaj lingvoj.

El komputika vidpunkto, la program-kodo estas libera kaj funkcias sur la operaciumo Linukso. Tiel do, kompetenta fakulo povas libere aliri la tekston de programoj kaj eventuale modifi ĝin por plibonigi aŭ adapti

al specifaj bezonoj. La libera programado fariĝis en la lasta jardeko eksterordinara rimedo por krei potencajn kaj senpagajn programojn por la plej diversaj bezonoj, danke al la kunlaboro de sennombraj disaj teamoj de fakuloj tra la tuta mondo. Tial, malferma sistemo, kiel Apertium, ŝajnas promes-plena investo, kaj la disvolvado de aŭtomataj tradukiloj per ĝi –almenaŭ el la latinidaj lingvoj en esperanton– ŝajnas trafa veto. Fakte, multiĝas la nombro de lingvoparoj, por kiuj Apertium estas uzata: nuntempe oni nombras 25, kvankam plurfoje temas pri variantoj de la sama lingvo (portugala kaj brazila, arana kaj okcitanaj).

Konkrete, la kataluna vortaro de la aŭtomata tradukilo atingas 15 000 vortojn, ĉefe komun-uzajn, dum la hispana vortaro superas 12 000. Por aŭtomata tradukilo por ĝeneralaj tekstoj tio ne atingas la dezirindan minimumon de 20 000, sekve necesas plu evoluigi la tradukilojn, kvankam, laŭ la kontroloj sur gazetaraj tekstaroj en la katalunaj kaj hispana lingvoj kun po unu miliono da vortoj (t.e. ĉ. po 2500 paĝoj da teksto), preskaŭ 90% de la vortoj apartenis al la vortaro de la tradukiloj.

Ankaŭ el la ne-leksikaj vidpunkto, la tradukiloj estas ankoraŭ nematuraj –ĉefe tiu el la hispana, por kiu la malfruigo de la livero de dulingva vortaro tre mallongigis la tempon de disvolvado de la modulo–, tamen la rezultoj montriĝas tre kontentigaj kaj esperplenaj laŭ taksas Artur Trzewik, respondeculo de la redaktilo Esperantilo, en sia blogo (blog.esperantilo.org/?p=109).

Post streĉa unu-jara laboro venas fazo, en kiu la tradukiloj estos unue instalitaj en la oficiala retejo de la projekto Apertium (xixona.dlsi.ua.es/apertium), kiun oni ankaŭ tradukos en esperanton. La sekva paŝo estos la transpreno de la projekto fare de teamo de Kataluna Esperanto-Asocio kaj ties testado kaj evoluigo fare de komputistoj kaj lingvistoj de la asocio. Eventuale, en 2009 oni entreprenos la starigon de tradukiloj en la inversaj direktoj. Entute, la revo de la teamo estus la disvolvado de reto de dulingvaj aŭtomataj tradukiloj inter esperanto kaj naciaj lingvoj, kiuj plifaciligus la efektivan uzadon de esperanto kiel pontolingvo en la reto. □

Xavi Batlle okupiĝis pri la polurado de la dulingvaj vortaroj de la aŭtomataj tradukiloj

Bona amaskomunikila rikolto

Kiel kutime, esperanto estis multe menciita en la katalunaj amaskomunikiloj, kutime kiel metaforo de monda interkomprenilo, sed ankaŭ ofte en rilato kun la laborista vivo de la komenco de la 20a jarcento. Ekzemple, ĝi estis menciita okaze de ekspozicio pri historio de anarkiismo en Barcelono aŭ de la 150a jardeveno de la fondo de la Korusa Societo de Terrassa, en kiu esperanto estis instruata. Ĝi aperis ankaŭ en recenzo pri la romano *La noia del ball* de Jordi Coca, kie la ĉefrolulo, anarkiisto, lernas esperanton antaŭ la milito, aŭ en artikolo okaze de la forpaso de la kinreĝisoro Antoni Ribas, kie en sceno de lia plej konata filmo, *La ciutat cremada*, grupo de liberecanaj laboristoj lernas esperanton kvazaŭ kaŝe. Eĉ Quim Monzó, en lia kutima kolumno en la gazeto *La Vanguardia*, la 11an de oktobro, ligis esperanton kun la laborista movado de antaŭ preskaŭ jarcento per frazo grandlitere reliefigita de la ĵurnalo: “La laboristoj estis tre lernemaj: ili starigadis ateneojn kaj tie lernis aferojn kiel esperanton”.

La internacia lingvo tre malfacile liberiĝas en nia lando de tiu ligiteco al la pasinto, tamen, danke al nia ĉefartikolo de la pasinta numero de *Kataluna Esperantisto*, Ferriol Macip kaj Hèctor Alòs (kun la telefona partopreno ankaŭ de Joan Català) estis invititaj al la programo L’Internauta de Catalunya Ràdio por babili dum unu horo pri la stato de esperanto en Interreto. La programo estis elsendita la 6an de oktobro, sed jam antaŭe aperis novaĵoj pri la retejo klaku.net, lanĉita de aktivuloj de Kataluna Esperanto-Junularo, en la gazetoj *Vilaweb* kaj *Presència*, la 16an kaj 25an de septembro. Ankaŭ Xavier Rodon, Ferriol Macip kaj Anna Maria Sánchez estis intervjuitaj dum unu horo en la programo *Icult.com* de Com Ràdio, la 29an de septembro, okaze de la partopreno de la ensemblo Kaj Tiel Plu en konferenco organizita de la Institucio de la Kataluna Beletro. Siavice Joan Marimon estis intervjuita en tiuj tagoj dum duonhoron en Ràdio Tarragona, okaze de la nova lernoĵaro. Ĝuste la kursoj de esperanto en Tarragona estis anoncitaj en *Diari de Tarragona* dum tuta semajno kaj en la gazeto de la loka universitato Rovira i Virgili.

Gazetare, esperanto aperis plej elstare en la dua numero de novembro de la duonmonata junulara revuo *Cavall Fort*, kiu publikigis

dupaĝan artikolon pri ĝi kun la titolo “L’esperanto, una llengua internacional”. Tamen esperanto aperis ĉefe en rilato kun aliaj okazaĵoj. Reage al la amasbeatigo de 498 murditoj en la registara zono dum la hispana enlanda milito, Jordi Soler en opini-artikolo en la ĵurnalo *El Punt* de la 30a de oktobro kritikis la unuflankecon de la agado prezentante la figuron de pastro Joan Font Giralt, elstara esperantisto avertinta pri la danĝeroj de la faŝismo kaj naziismo, murdita de milicianoj en aŭgusto 1936, kiel ekzemplon de meritplena homo, kiu ne estis inkluzivita en la vaticanajn listojn de martiroj.

De alia viktimo de tiu milito, nome de la sindikatisto kaj komunista politikisto Andreu Nin –ankaŭ elstara tradukinto de Dostojevski al la kataluna–, aperis la libro *El jove Andreu Nin, textos periodístics* kun liaj fruaj ĵurnalismaj artikoloj publikigitaj en la gazeto *Baix Penedès* inter la jaroj 1905 kaj 1912. En tiuj artikoloj evidentiĝas lia tiutempa aktivado por esperanto, kiu estis reliefigita en la novaĵetoj pri la apero de la libro, i.a. en *El Punt* kaj *El 3 de vuit*.

Esperanto estis ankaŭ menciita en *Diari de Vilanova* la 14an de decembro en opini-artikolo titolita “El llatí llengua d’Europa”, en kiu la aŭtoro defendis latinon kiel internacian lingvon. La artikolo estis rebatita de Joan Inglada en la retgazeto *Vilanova Digital* kaj en la blogo de la esperanto-grupo de Vilanova i la Geltrú, kie okazis interesa diskuto pri la temo.

Plej aktuale, la vesperaj novaĵoj de Barcelona TV fermis sian elsendon de la 11a de januaro per tri-minuta intervjuo al Ferriol Macip. En rubriko, kie homoj rakontas pri siaj ŝatataj ĉevaletoj, la KEA-aktivulo estis enkonduke prezentita kiel ĵurnalisto de la okcitanlingvaj novaĵoj de la televid-elsendejo, kaj klarigis, ke lia intereso pri la okcitana, la eŭska kaj aliaj malplimultigitaj lingvoj nature devenas el lia esperantisteco. La intervjuo –inter la plej trafaj kaj sukcesaj por esperanto– turnis ĉirkaŭ la celoj de la internacilingva movado kaj ties nuntempa vikleco. □

Esperanto estis ofte menciita en rilato kun la laborista vivo de la komenco de la 20a jarcento

La intervjuo en Barcelona TV staras inter la plej trafaj kaj sukcesaj por esperanto

CLAUDIO OLIVARES

Zam-festo en Sabadell

Dudek geesperantistoj el Sabadell, Ripollet, Sant Cugat kaj Barcelono kuniĝis dimanĉon la 16an de decembro en la restoracio “Mar-ko Polo” de Sabadell por festi Zamenhof-feston. Bona intergeneracia etoso, delikataj ekzotikaj pladoj, baldaŭa ekferiĝeto de plimulto... La vivo havas agrablajn momentojn.

ec

Koruso kantas en esperanto

La 15an de novembro la koruso Heura de L’Hospitalet de Llobregat kantis la popolkanton Montaroj de Kanigo’ en la preĝejo Santa Eulàlia de Mèrida. La kanton oni filmis por inkluzivi ĝin en omaĝfilmon al la granda kataluna folkloristo Joan Amades, kies 50-jaran forpason oni rememoros en 2009. La elstara verkinto de la kvin-voluma Kataluna Kutimaro estis fervora esperantisto, prezidanto de Kataluna Esperantista Federacio kaj publikigis kolekton de katalunaj popolkantoj tradukitaj en esperanton, inter ili Montaroj de l’ Kanigo’, belege interpretita de la koruso Heura.

mg / red

Budo en L’Hospitalet

Kataluna Esperanto-Fervoĵista Asocio, la pasintajn 15an kaj 16an de decembro disdonis propagandon de esperanto en budo starigita dum asoci-foiro en la ĉefa promenejo de L’Hospitalet de Llobregat.

mg

Enketo pri plurlingveco

KEA septembre respondis al enketo pri plurlingveco lanĉita de Eŭropa Unio per Interreto. La demandaro interesiĝis pri la celoj de fremdaj lingvoj, pri ilia lernado kaj instruado, pri la uzado de lingvoj en entreprenoj, la uzado de lingvoj en la hodiaŭaj multkulturaj socioj, pri lingvoj kaj sociala integriĝo kaj pri la lingvoj en la institucioj de Eŭropa Unio. La respondo de KEA –sendita post diskuto en la asocia retlisto– substrekiis la gravecon de la uzado de la lokaj lingvoj en siaj teritorioj kiel esenca faktoro de socia kunligiteco, kaj de la neŭtrala lingvo esperanto por certigi la egalrajtecon inter la civitanoj, sendepende de ilia denaska lingvo.

Vizito al Linguamón

Òscar Puig kaj Hèctor Alòs, nome de KEA, interparolis la 25an de oktobro dum unu horo kun Antoni Mir, direktoro de Linguamón. Linguamón estas nove fondita registara organizo, kun tre konsiderinda buĝeto, kiu specife prizorgas la lingvan diversecon, la daŭrigeblan disvolvon de lingvoj kaj la pacan kunvivadon de lingvoj. Inter ties plej ambiciaj programoj elstaras la fondo de lingvomuzeo en Barcelono la jaron 2010. KEA esploris diversajn kunlabor-formojn, i.a. en rilato al la prezentado de la planlingvoj en la muzeo. En baldaŭa estonto ni esperas konkretigi tiun kunlaboradon.

Eldon-furoro

Post tre longa planado kaj replanado, en 2008 aperos la unuaj volumoj de la Kolekto Dalmau de KEA. Temos pri katalunlingvaj broŝuroj pri lingvaj temoj, kiuj permesos alproksimigi al la publiko esencajn elementojn pri esperanto. En la unua jaro oni planas la eldonon de tekstoj de kvar diversaj lingvis-

MARTI GUERREIRO

La koruso Heura kantas la popolkanton Montaroj de Kanigo’

toj: André Martinet, Umberto Eco, Claude Hagège kaj Robert Philipson.

Aliflanke, KEA eldonos novan dulingvan libron de Francesc Poblet pri la Universala Kongreso en Barcelono en 1909. Ĝi estos la daŭrigo de lia antaŭa verko pri la komenco de la esperanto-movado en Katalunio, kies formato ĝi daŭrigos, kaj kiu estos reeldonita, pro elĉerpiĝo. KEA publikigos ankaŭ malpli ampleksan studon de la sama aŭtoro pri la kongreso de Vinaròs de 1928.

Krome KEA decidis libroforme eldoni la esperanto-katalunan vortaron de Alòs kaj Carbonell, por faciligi ĝian uzadon kaj igi ĝin pli alloga. Per tio la asocio celas pli multe ĝin disvendi en budoj kaj librovendejoj al la ĝenerala publiko, anstataŭ celi ĉefe kurslerantojn.

Entute, do nia asocio planas eldoni ok novajn librojn kaj broŝurojn dum la jaro. Temas pri ambicia plano, tamen ĝi estas enkadrita en plurjara programo, kiu celas multobligi la kvanton de nacilingvaj tekstoj pri esperanto. Krome la plano prizorgas ankaŭ ties diskonigon: unuflanke per senpaga disdonado de dekoj da ekzempleroj al bibliotekoj –kio jam estas kutima asocia politiko de pluraj jaroj– kaj aliflanke zorgante pri ilia disvendado en normalaj librovendejoj kaj ankaŭ per la reto.

Kataluna Kongreso de Esperanto

La 34a Kataluna Kongreso de Esperanto okazos en Sabadell la 6an, 7an kaj 8an de decembro. La granda du-jara aranĝo de KEA estos ligita al la omaĝ-jaro al Jaume Viladoms, elstara pedagogo, politika aktivulo kaj esperantisto, kiu disvolviĝos en la urbo dum 2008.

La semajnon antaŭ la kongreso, okaze de la Internacia Jaro de Lingvoj, KEA organizos serion de prelegoj kaj rondaj tabloj kun elstaraj organizoj, por la vasta publiko. Oni planas tri-sesian aranĝon: en la unua partoprenus organizojn kiel Linguamón, Lingua-pax kaj CIEMEN, kiuj klarigus siajn aktivaĵojn kaj sian agadon por la lingva diverseco; en la dua partoprenus asociojn kiel Fundació per la Pau kaj Amnestio Internacia, kiuj klarigus kiel lingva diverseco estas ligita al paco; kaj en la tria partoprenus asociojn

de enmigrintoj en Katalunio kaj eventuale la Stud-Grupon pri Minacitaj Lingvoj de la Universitato de Barcelono, kiuj klarigus kiel lingva diverseco estas valora en nia socio kaj povas konserviĝi. Per tio KEA volas montri la sentemon kaj ligitecon de esperantistoj pri la lingva diverseco kaj la lingvaj rajtoj. Krome la aranĝo utilos por plifortigi rilatojn kun diversaj organizoj kaj asocioj por estontaj komunaj agadoj.

Kampanjo por nuligi honoradon al Franco

Grupo de katalunaj esperantistoj iniciatis en novembro retan kampanjon kontraŭ la honorigo de la diktatoro Francisco Franco okaze de la Universala Kongreso okazinta en Madrido en 1968 sub la devizo “Por homa digno, ni petas nuligi la honoran prezidantecon de UK 1968 al la diktatoro Francisco Franco”. Per longa manifesto en la retejo www.homadigno.net, la iniciatintoj klarigis, ke “la jaron 1968 la Universala Kongreso de Esperanto okazis en Madrido kaj ĝia honora prezidanto estis Francisco Franco, puĉisto provokinta kruelan militon, diktatoro de Hispanio dum 39 teroraĵ-jaroj kaj ĉefa respondeculo pri ĉ. miliono da murdoj. La organizintoj de tiu UK tute forgesis, ke miloj da esperantistoj daŭre ne povis reveni al sia hejmlando kaj ke Franco masakris la esperantistan movadon en la hispana ŝtato. Siaflanke, UEA montris sian mankon de solidareco al la persekutita esperantistaro. Eĉ dum la kongreso, kelkaj programeroj ekzaltis la diktaturon kaj la diktatoron. La subskribantoj de tiu manifesto, esperantistoj vivantaj en la 21a jarcento, malfeliĉas pro la fakto, ke UEA daŭre havas en la listo de honoraj prezidantoj de siaj Universalaj Kongresoj, diktatoron respondecantan pri persekuto de esperantistoj, pri murdo de pli ol unu miliono da homoj, pri teroro, pri kruelo; kaj bedaŭras, ke la hispana esperanto-movado ankoraŭ neniel agis kontraŭstare al tiu insulto al homa digno.” Pro tio, ili lanĉis kolektadon de subskriboj por peti al UEA, organizinta la aranĝon, nuligi la honoran prezidantecon de la Universala Kongreso de 1968 al la diktatoro.

La agado havis grandan reeĥon en la retgazeto *Libera Folio*, kiu la 9an de novembro informis pri la kampanjo per novaĵeto kaj per reaga artikolo de la prezidanto de

La 34a Kataluna Kongreso de Esperanto estos ligita al la omaĝ-jaro al Jaume Viladoms, elstara pedagogo, politika aktivulo kaj esperantisto, kiu disvolviĝos en Sabadell dum 2008

La subskribantoj la manifesto malfeliĉas pro la fakto, ke UEA daŭre havas en la listo de altaj protektantoj de siaj Universalaj Kongresoj, diktatoron respondecantan pri persekuto de esperantistoj kaj pri murdo de pli ol unu miliono da homoj

UEA. En ĝi Probal Dasgupta defendis, ke, kvankam “estas tute kompreninde, ke esperantistoj kaj aliaj aktivuloj, kiuj zorgas pri la homaj rajtoj, revizitas la pasintecon kaj rekomprenas la eventojn surbaze de la nun kreskantaj socipolitikaj konscioj”, konsideris, ke la homoj defendantaj tiajn sintenojn “ne tute ĝuste taksas la disponeblon de energioj kaj ne tute ĝuste pritabelas la konkretajn prioritatojn por niaj laboroj”.

Al tiu starpunkto de UEA-postenulo sekvis pli ol 50 reagoj kaj re-reagoj, en kiuj estis diskutitaj diversaj aspektoj. Unuflanke, la vereco de la asertoj de la kampanjo, ĉar montriĝis, ke la esprimo “honora prezidanto” estis traduko el esprimo aperinta en la tiama bulteno de Hispana Esperanto-Federacio, dum la termino uzita en la tekstoj de UEA estis “alta protektanto”. Aliflanke, estis diskutita la signifo de la ago. Laŭ kelkaj la nuligo signifus “revizion de la historio” aŭ eĉ ties “falsigon”, dum aliaj subtenis, ke temus pri “rekonon de la okazaĵo kiel mispaŝo” kaj “morala kompenso” al la viktimoj de la diktaturo, i.a. al la esperantistoj, kiuj devis ekziliĝi post la milito kaj al kiuj la reĝimo malpermesis la partoprenon en la kongreso (kiel al la kataluno Eduardo Vivancos, subskribinto de la manifesto). Ĝuste en tiu rilato kaj al oponoj, ĉu entute indas diskuti pri okazintaĵoj preskaŭ 40 jarojn poste, leviĝis la ideo, ke necesas, ke iel “UEA serioze pripensu kaj starigu klarajn principojn por ne transiri liniojn, kiuj pli mal-helpas ol helpas sian agadon”.

Malan opinion defendis Osmo Buller, ĝenerala direktoro de UEA en dua artikolo en *Libera Folio*, aperinta la 14an de novembro. Laŭ li Franco ne estis honorigita, sed “eksploatita”. Tiu sinteno estis kvazaŭ vangofrape sentita de la subtenantoj de la manifesto kaj vekis novan ŝtormon de reagoj – pli ol 40–, en kiuj oni povis kompreni, ke Buller estis informita de kelkaj monatoj, ke oni preparis similan agadon, sed tute ne reagis. Kvar tagojn poste, la historiisto Ziko van Dijk, aŭtoro de doktora tezo pri la historio de UEA, defendis per nova artikolo en la sama retgazeto la opiniojn de Osmo Buller kaj provis argumenti ilin per historiaj donitaĵoj –kvankam kelkaj el ili

montriĝis dubindaj, laŭ la sekva vico de dekoj da reagoj.

Ankaŭ diversaj blogoj reagis al tiu longa diskutado, kiel tiuj de Loren Mitchel aŭ de Pere Quintana. Kelkaj reagoj estis rekte insultaj, kiel tiu de David de Ugarte, kiu pretendis, ke la lanĉintoj de la manifesto estas “filoj de riĉaj familioj [...] gajnintaj la militon”, kiuj pro tio havas “kulpan konsciencen”. Krome kelkaj homoj konsideris, ke la iniciato estis misuzita de kontraŭuloj de UEA, kaj aparte de la organizaĵo La Civito.

La manifeston ĝis januaro subskribis –foje kun sedoj pri ties vortumo– ĉ. 150 homoj kaj 20 asocioj, i.a. KEA, KEJ, Majorka Esperantistaro, Centro de Esperanto Sabadell, Vilanova Esperanto-Grupo, Grup d’Esperantistes de la Plana, Kaj Tiel Plu kaj la Plenumkomitato de SAT, kiu sendis leteron kun propra motivado al UEA.

La prezidanto de UEA plurfoje tre trafe intervenis kaj montris sian pretecon rekte diskuti kun la lanĉintoj de la manifesto interkonsenton kontentigan por ĉiuj

---

La diskutoj fakte montriĝis ne nur viglaj, sed ankaŭ interesaj kaj la prezidanto de UEA, plurfoje tre trafe interveninte, montris sian pretecon rekte diskuti kun la lanĉintoj de la manifesto interkonsenton kontentigan por ĉiuj.

Institut d’Estudis Occitans

Ferriol Macip kaj Josep Maria Milla fariĝis membroj de la nov-fondita sekcio de Institut d’Estudis Occitans en Katalunio, el kiu Macip estis elektita sekretario. La organizo havas la samajn celojn de Institut d’Estudis Catalans, t.e. kaj tiun de akademio de sciencoj kaj tiun de lingvo-normiga instituto. En la lastaj jaroj kataluna filio montriĝis pli kaj pli necesa por eviti politikan misuzon de la lingvo fare de politikistoj, kaj tiu konstato plifortiĝis post la aprobo de la nova Statuto de Aŭtonomio de Kata-

lunio, per kiu la okcitana fariĝas la tria oficiala lingvo de Katalunio en ties tuta teritorio –kaj ne nur en Aran-valo, kiel de post 1979. Macip kaj Milla estas de multaj jaroj ligitaj al la okcitana lingvo kaj de tri jaroj okupiĝas pri la semajna novaĵ-programo en la okcitana en Barcelona TV.

Laborgrupo por la lingvojaro

Unuiĝintaj Nacioj deklaris la jaron 2008 Internacia Jaro de Lingvoj. Por iniciati kaj kunordigi diversajn agadojn dum tiu jaro la estraro de Universala Esperanto-Asocio elektis specialan laborgrupon, sub la gvido de la vicprezidanto Rainiero Clerici, en kiu partoprenas la prezidanto de KEA, Josep Franquesa.

Zamenhof-bankedo en Malto

Danke al familia malavareco, ni povis ĉijare viziti Malton turismcele kaj bankedi dimanĉe la 16an de decembro kun la tieaj delegitoj de UEA kaj kelkaj aktivuloj gvidataj de la prezidanto de Malta Esperanto-Societo, la konata poeto Carmel Mallia kaj ceteraj familianoj kaj akompanantoj ne esperanto-parolantaj, ĝis entute 60 ĉeestantoj. Ĉe la deserto okazis libro-donac-interŝanĝo kaj mi dankis la ĝentilan akcepton de la malmultaj, sed tamen fervoraj samideanoj.

Llibert Puig

Progresantoj: Ajò Sardigna

En la okuloj de lingvemulo, la beleco de Sardio –ankoraŭ ne tro tuŝita de la konstruado– aspektas ligata al la lingva riĉeco de Sardio, ĉar ĝi estas la sola insulo de la Mediteraneo en-havanta kvar lingvojn, ĉiujn latinidajn.

En la nord-orienta parto de Sardio, kun Tarranóa [Olbia] kaj Tèmpiu [Tempio] kiel ĉefaj urboj, estas parolata korsa **dialekto**, nome la galura. En la nord-okcidenta parto, en Sàssari [Sassari] kaj Pòlthu Tòrra [Porto Torres] estas parola trans-ira **dialekto** –la sasara– ankaŭ apartenanta al la korsa grupo sed kun forta influo sur la vortaron fare de la sarda. Ambaŭ **dialektoj** estis portitaj de la korsoj dum la 16a, 17a kaj 18a jar-centoj pro la sen-popoligo de regionoj post akraj militoj kaj **epidemioj**. Tiuj **dialektoj** estas parolataj de proksimume 200 000 homoj, kiuj plej-multe ne scias, ke ilia lingvo estas la korsa.

Du jar-centoj antaŭe, estis portita ankaŭ la katalunan en la insulon. Ĝi ankoraŭ plu estas parolata en la urbo Alger [Alghero], kiu estis repopolita per katalunoj en la jaro 1372, sed restas ankaŭ ĝia **influo** sur aliajn lingvojn de Sardio. Kiel ekzemploj de tio estas la vortoj: “cara”, “gana”, “grogu”, “sindria”, “caglià” (katalune: *callar*) el la galura aŭ “arreu”, “banduleri”, “callasciu” (kat.: *callaix*), “jaju, jaja” (kat.: *iaio, iaia*) kaj “ulleras” el la sarda. Nun, malpli ol kvarono de la urbanoj (10 000 homoj) parolas la katalunan en Algero, malgraŭ ke la sento pri ligiteco al la kataluna lingvo estas ĝenerala.

Sed la sola lingvo de Sardio, kiu naskiĝis en la insulo estas la sarda. Lingvo, kiu jam de la dua duono de la 14a jar-cento, komencis suferi la premon de la regantaj lingvoj: unue la kataluna, due la hispana kaj fine la itala. Male, la aparteco de la insulo ebligis konservi ecojn, kiuj estigis la sardan, kiel la plej proksiman lingvon al la latina, speciale la nuoran, kiu kun la kapidana kaj la logudora formas la sardajn **dialektojn**. Tiuj estas sufiĉe malproksimaj inter si, pro tio ĝis la **normigo** de la lingvo fare de la regiona registaro (*Limba sarda unificada*, 2001) ne ekzistis unueca skribado

dialekto: Formo de lingvo parolata en regiono

epidemie: Malsano trafanta grandan parton de loĝantaro

influo: Efiki sur alian personon

favore: Prezente bonan efikon

normigo: fiksado de inter-konsentitaj reguloj

Fine, estas la tabarkina, **dialekto** de la ligura parolata de 15 000 homoj en la vilaĝo U Pàize [Carloforte] de la eta insulo Sankta Petro kaj en la vilaĝo Càdesédda [Calasetta] de la insulo Sankta Antioĥo, apud la suda mar-bordo de Sardio, kie al-venis la ĝenovanoj de-venantaj el Tabarko (arabe: *طبرق*), tunizia urbo proksima al Alĝerio regita de ĝenovanoj ekde 1553 kaj okupita de la tunizianoj en 1741, pro kio la tabarkanoj devis foriri.

Ĉiuj ĉi lingvoj kaj **dialektoj**, estas parolataj ankoraŭ nun en familiaj rondoj kaj en pluraj vilaĝoj, sed la trans-dono de la lingvo al la junuloj inter-rompiĝis post la dua mond-milito. Ĝenerale, la junuloj nur uzas tipajn esprimojn de la lingvo de siaj patroj por konservi nur ian ideon pri ‘lokismo’, kio montras, ke la lingva anstataŭado rapide akriĝis **favore** al la itala. Unu el tiaj esprimoj estas la sarda vorto “ajò!” (“aiò!” en la corsa) signifanta “ek!”. Tamen, tiu “ek!” estas neniu voko al revivigo de la sardiaj lingvoj, ĉar eĉ la regiona registaro malmulte agas kontraŭ tiu stato.

Gerard Escuer

Interreta anguleto

En la interreta mondo ĉio ŝanĝiĝas vertiĝe. En la fina jardeko de la pasinta jarcento, la reto proponis nur primitivajn retpaĝojn kaj limigitan retpoŝtadon. Por esperantistoj eblis tiuepoke nur uzi forumojn laŭ sistemo Usenet, kiel la veterana soc.culture.esperanto. Sed iom post iom grandskale multobliĝis la dissendolistoj, por kies partopreno oni ne bezonas konektiĝi al Usenet-serviloj. Poste aperis la blogoj, kvazaŭ personaj memolibroj. Kaj nuntempe furoras la tiel nomataj sociaj retejoj. Partopreni en centoj da esperantaj forumoj kaj sociaj retejoj kaj vizitadi abundegan provizon de individuaj blogoj de esperantistoj fariĝis komplika tasko. Tiuj novaj iloj, eĉ intereseĝaj, riskas dezertiĝi la klasikajn, ĉar multaj esperantistoj antaŭe fervore partoprenantaj en forumoj migras al la novaj sistemoj.

En la pasinta numero de *Kataluna Esperantisto* mi menciis la sukcesan retejon klaku.net, fondita de aktivaj katalunaj esperantistoj. Hodiaŭ mi referencas al la esperanta fako de nova socia retejo Ipernity. Laŭ la kreinto de tiu fako, Paul Peeraerts, komence de 2008 jam membris en ĝi ĉirkaŭ 450 esperantistoj. Ĝi enhavas jam pli ol 1300 artikolojn rilatajn al nia lingvo: www.ipernity.com.

Aperis eksperimenta aŭtomata tradukilo kataluna-esperanta kaj hispana-esperanta. Ĝin kreis la Universitata Instituto pri Aplikita Lingvistiko de la universitato Pompeu Fabra de Barcelono. Aldone al la menciitaj paroj ĝi subtenas la lingvojn galegan, portugalan, francan, anglan kaj okcitanan. Ĝi atingebblas per: xixona.dlsi.ua.es/apertium-unstable/ca

Monda Kalendaro havas nun novan allogan aspekton kaj pliajn eblojn: www.mondakalendaro.org

La paĝo de la Iberia Renkontiĝo 2008 en Benicàssim troveblas en: www.esperanto.cat/ir2008

Karles Berga subtitoligis en esperanto filmeton pri la kataluna modernismo pretigitan de lernejoj de la mezlernejo Arraona el Sabadell: www.dotsub.com/films/elmodernisme/index.php?autostart=true&language_setting=eo 1647

La retejo Alexa listigas la plej popularajn retpaĝojn pri esperanto: www.alexa.com/browse?&CategoryID=486

La paĝaro www.gazetejo.org listigas kaj ebligas la elŝuton de multaj esperantaj gazetoj, inter ili *Kataluna Esperantisto*. Lastatempe ĝi aldonis al sia kolekto novan belan revuon en nia lingvo: *La Karavelo*, eldonitan en Portugalio por popularigi la literaturon de tiu lando: www.gazetejo.org/lakaravelo

Tabelo de esperantaj vortoj, kiuj povas simple anstataŭi foje necesajn neologismojn, kreita laŭ la gvido de Anna Löwentstein kaj Renato Corsetti, troveblas en: www.bonalingvo.it/index.php/Simplaj_samsignifaj_vortoj

La Akademio de Esperanto decidis enretigi la aktojn pri siaj decidoj, konsultoj kaj rekomendoj. Jam videblas la aktoj 1 kaj 2, kaj baldaŭ videbliĝos la aktoj 3, ekde 1968 ĝis la nuntempo: akademio-de-esperanto.org/aktoj/aktoj1 kaj akademio-de-esperanto.org/aktoj/aktoj2

Darío Rodríguez

Ĝisdatigo de la esperanto-instruado

En la nuntempo oni vidas, ke la sociaj cirkonstancoj ŝanĝiĝis tiel, ke la tradicia kalendaro por la kursoj –oktobro ĝis majo (aŭ junio)– ne estas taŭga.

Unuflanke, la interesitoj hazarde prezentiĝas longe de la tuta jaro. Aliflanke, ĉu pro laciĝo, ĉu pro familiaj aŭ profesiaj devoj, ili ne emas engaĝiĝi por tiel longa periodo aŭ simple ne (plu) partoprenas la lernadon. Eĉ por la instruisto mem la tempo-investo povas esti tro postulema.

Jam de du jaroj, en Amikoj de Unesko ni komencis provi novan skemon kaj la rezultoj ĝis nun estas kuraĝiĝaj. La ŝanĝo 'kurso' estas tia: en difinita tago de la semajno oni klasas dum du horoj kaj tio ripetiga dum ses sinsekvaj semajnoj. Dum la lernojaroj ni kombinas komencajn kaj daŭrigajn kursojn kun interaj ripozperiodoj.

Unuavide oni povus kredi, ke dekdu horoj estas malmulta tempo, sed la praktiko montras, ke fine de la (komenca) kurso la lernantoj akiris sufiĉe bonan nivelon. Kompreneble, ĉiu laŭ sia propra kapablo.

Nova metodiko supozeble kontribuis al la sukceso. Temas ne pri invento, sed pri meditata kombino de la plej taŭgaj eroj de ekzistantaj metodoj plus aldono de kelkaj novaj ekzercoj naskitaj de la propra inventemo. La lernantoj de komenca kurso finiĝinta antaŭ ne longe jam demandis pri triagrada nivelo!

Ni planas rakonti pri la metodiko mem en onta artikolo.

Ramon Perera

ve de la portada

Trilingüisme sostenible?

Que la diversitat cultural, i en particular la lingüística, és un patrimoni que convé preservar, difondre i valorar és una qüestió sobre la qual pocs tenen reserves. El debat rau en com conservar-la i les polítiques a aquest efecte es basen sobre perills que no tothom valora de la mateixa manera. Si el concepte general de defensa de la diversitat lingüística pot ser assumit per tothom, és clar que les formes d'actuar no són les mateixes, posem per cas, per a diferents partits en el cas concret del català en tot el seu àmbit lingüístic. Entre les diferents polítiques lingüístiques podem observar tendències equivalents a les que trobem en economia: lliurecanvistes i proteccionistes, partidaris d'una economia totalment liberalitzada o d'una ben planificada. Com és, però, el mercat lingüístic al món?

Al món, segons la majoria de les estimacions, hi ha entre cinc mil i sis mil llengües. L'1% són parlades pel 80% de la població mundial, de manera que el 20% de la humanitat parla el restant 99% de les llengües del món. Tenim, doncs, una distribució totalment esbiaixada dels recursos, de la riquesa lingüística. La força de les llengües, però, no ve donada tant per la seva importància demogràfica, sinó per l'econòmica: l'anglès, llengua primera d'uns tres-cents milions de persones, té una predominança clarament per damunt del mandarí, amb més del doble de parlants com a llengua materna. Alhora, les hegemonies lingüístiques van aparellades també a les econòmico-militars: l'anglès va substituir el francès, com aquest havia substituït abans el llatí. És probable, si no hi ha un canvi de paradigma, que triguem dues o tres generacions a veure com el xinès s'imposa a l'anglès –ja està començant a agafar un terreny considerable en estats limítrofs com Rússia i l'Àsia central.

L'anglès, però, no és monopolístic. Si analitzem el seu pes econòmic, el pes per exemple de les seves publicacions, és considerable, però el seu percentatge es redueix –excepte, potser, en el capítol d'edicions acadèmiques (on, per cert, el xinès ja comença a agafar

posicions). L'economia lingüística és un oligopoli: unes quantes llengües abasten la quasi totalitat del mercat. En aquest aspecte, podem considerar que en el camp de les llengües, l'educació a Catalunya està sucumbint a la pressió oligopolista de dues llengües hegemòniques: el castellà i l'anglès.

A Catalunya, com a societat, pot no importar-li gaire si fa el joc a unes possibles, potser imaginàries, forces hegemòniques. Al cap i a la fi, ens diuen, el que realment importa és tenir una economia competitiva, i això, en la mundialització de l'economia, passa per tenir un coneixement fluid de les llengües dominants. Deixem, per ara, altres aspectes i considerem només l'econòmic. Resultarà que per a ser competitius en el mercat laboral, els catalans haurem d'estudiar tres llengües (i una quarta, si comptem la segona llengua estrangera, tal com està programat). En canvi, un nen anglès en tindrà prou amb la seva. Per als primers, l'estudi de llengües se'ls emportarà la meitat o més del seu horari escolar en l'ensenyament primari, mentre que el segon utilitzarà bona part d'aquestes hores a aprofundir, per exemple, els seus coneixements de matemàtiques. Gràcies a això, possiblement els anglòfons podran continuar liderant la revolució tecnològica i emportant-se'n la major part de les plusvàlues, però nosaltres tindrem excel·lents traductors..., si realment acabem dominant totes les llengües i no parlant-les totes malament, com sovint es té la sensació. Per una altra banda, com ho analitzava l'especialista en economia de llengües François Grin en un estudi de fa dos anys, les economies dels països no anglòfons de la Unió Europea bombegen desenes de milers de milions d'euros anualment a la Gran Bretanya i Irlanda en virtut exclusivament de l'hegemonia de l'anglès,

Les hegemonies lingüístiques van aparellades a les econòmico-militars

L'educació a Catalunya està sucumbint a la pressió oligopolista de dues llengües hegemòniques: el castellà i l'anglès

JORDI GOMARA PÉREZ

en forma de compra de llibres, música, ensenyament, turisme..., i fins i tot en la col·locació d'anglòfons nadius en llocs clau de l'economia i la política.

L'anglès se'ns ven més i més com una eina imprescindible per a comunicar-nos i, efectivament, en certs àmbits, com en la recerca científica, està aconseguint una presència aclaparadora. Probablement, aquesta necessitat no és real, sinó un cas més de profecia autocomplerta: en pensar més i més persones que es tracta d'una necessitat –encara que no la sentim com a tal en la seva vida– es crea la necessitat, primer, d'aprendre la llengua i, després, d'emprar-la. Els percentatges de persones capacitades per a mantenir una conversa en l'anglès en els països europeus que no són de llengües germàniques és encara molt minoritari. És més: el monocultiu de l'anglès, entès com a única llengua de comunicació internacional, ens pot tancar noves oportunitats a mitjà i a llarg termini d'internacionalització de la nostra economia.

Es tracta d'un model de desigualtat, basat en un avantatge competitiu d'una minoria que posseeix la llengua hegemònica

---

Per altra banda, a quin escenari ens condueix el model que se'ns ofereix com l'únic possible? Es tracta d'un model de desigualtat, basat en un avantatge competitiu d'una minoria que posseeix la llengua hegemònica que assolirà més i més els llocs de responsabilitat. La solució pal·liativa perquè no siguin només anglòfons, o parlants de llengües pròximes, els qui acaparin els llocs clau de l'economia globalitzada, és socialitzar els nostres infants en la llengua i cultura dominants mitjançant la pràctica d'una immersió lingüística en els nostres centres d'ensenyament: és qüestió de poc temps que arribi a les nostres universitats una tercera llengua que dificulti encara més la possibilitat que el català esdevingui plenament la llengua vehicular del conjunt de la nostra societat. Això, en el cas d'una llengua com la nostra, és difi-

cultar encara més les seves possibilitats de supervivència: una nova llengua hegemònica, amb tota la seva força econòmica al darrere, dificultarà encara més la presència de la llengua minoritzada en els espais comuns de convivència. En un món globalitzat en què les llengües hegemòniques tindran un ús cada cop més generalitzat, aniran assolint cada vegada més importància, i les llengües minoritzades estaran cada vegada més arraconades i el seu ús probablement acabi considerant-se cada vegada més tronat. Es tracta d'un horitzó on difícilment sembla sostenible la diversitat lingüística, almenys en els nivells actuals.

És possible que a mitjà termini estiguem abocats a una situació d'aquest tipus, però resulta l'única opció plantejable a llarg termini? Podem imaginar un model lingüístic plural i sostenible en una societat global? Creiem que sí, però amb un canvi substancial de paradigma: amb una política que eradiqui la concepció de "llengües de primera" i "dialectes de segona" i que prioritzi l'ensenyament de llengües per proximitat geogràfica o cultural; una política que compregui que allò que importa és la intercomprensió i que per a aquesta no és imprescindible que cada interlocutor parli la llengua de l'altre, sinó simplement que sigui capaç d'entendre-la. A aquests efectes, des de l'Associació Catalana d'Esperanto s'està fent un procés de reflexió que apunta cap a una solució que combini diferents propostes per a vertebrar una política lingüística que permeti assolir els drets lingüístics, entesos com a complement indissoluble dels drets humans; la diversitat lingüística, entesa com una part essencial de la diversitat cultural; i el dret a la comunicació plena entre persones de llengües diferents, com a mitjà de superació dels prejudicis vers la cultura de la pau.

El model que es perfila és el d'una llengua auxiliar internacional neutral, o interllengua, com l'esperanto, com a pont entre llengües i cultures, afavorint i palesant la seva plena igualtat. El seu ús, però, no ha d'influir de forma negativa en els usos diaris de les comunitats lingüístiques i s'ha de reservar, mitjançant polítiques lingüístiques adients, per a

funcions específiques, per no malmetre l'equilibri ecològic entre elles. Per tal de contribuir a aquest equilibri, es considera necessària una discriminació positiva per a aconseguir la normalització lingüística de les llengües minoritzades en el seu territori propi i així defensar la diversitat lingüística. L'ús d'una interllengua, però, no exclou el coneixement d'altres llengües: es creu convenient promocionar l'aprenentatge de llengües estrangeres, especialment les properes geogràficament i culturalment. A més, es considera el poliglòtisme passiu (el fet que cadascú parli la seva llengua tot entenent la del seu interlocutor) una bona opció per permetre la comprensió de més llengües, sense malmetre la pròpia. I finalment, s'apunta que l'ús d'una interllengua neutral i fàcil és important, però no suficient per si sol: si bé és una demostració pràctica de la igualtat entre les llengües i els esperantistes constatem que aquesta visió equitativa arrela en bona part dels parlants de l'esperanto, és important continuar educant en els valors d'igualtat de drets, en particular dels lingüístics.

Podem repensar el món també en els aspectes lingüístics, que estan indissociablement lligats als drets, a les llibertats i, consegüentment, a la cultura de la pau

---

El model alternatiu que està sortint d'aquest procés de reflexió és clarament a llarg termini, però és viable si hi ha un consens en la societat sobre els perills del model en el qual ens encaminem i una convicció que no és l'única opció – un argument que massa sovint sentim en molts àmbits de la vida. Podem repensar el món també en els aspectes lingüístics, que estan indissociablement lligats als drets, a les llibertats i, consegüentment, a la cultura de la pau. La proposta intenta posar en discussió un aspecte de la nostra política educativa que mereix un debat més ampli i més profund del que s'ha tingut fins ara. Un país trilingüitzat en dues llengües hegemòniques i una de minoritzada no ens sembla un horitzó sostenible. □

Estudi sociològic sobre els esperantistes

Hèctor Alòs i Font

Com són els esperantistes d'avui? Hi ha anàlisis en alguns països que intenten dilucidar aquesta qüestió. L'estudi més extens és el del sociòleg Peter Forster, publicat el 1982, que estudia els esperantistes britànics, mentre que el sociolingüista Nikola Rašić, en un llibre publicat el 1994, ens presenta una panoràmica de deu estudis sociolingüístics sobre els esperantistes, i n'hi afegeix un de propi, realitzat en diferents països. A casa nostra, però, no disposàvem encara de cap treball d'aquestes característiques. Hèctor Alòs s'ha encarregat d'omplir aquest forat. Així, durant el mes de novembre de 2007 s'han enquestat 159 persones relacionades amb l'esperanto a partir d'un formulari de 90 preguntes dissenyat per a l'estudi. De l'extens document dels resultats, publicat a Internet a l'adreça www.esperanto.cat/material/esp_cat_200711.pdf, reproduïm a continuació les conclusions

Els esperantistes catalans són molt lluny dels temps en què hi havia a Barcelona cinquanta cursos simultanis de la llengua internacional, com n'hi va haver l'any 1909, però al mateix temps també són molt lluny de ser, com els seus correligionaris britànics de 1968, un grup social envellit amb escassa renovació generacional. Ben al contrari d'aquests, en l'esperantisme català, malgrat la seva migrada demografia i la important davallada durant l'etapa franquista, diferents generacions de joves activistes s'han anat succeint en els darrers trenta anys i han anat substituint les generacions anteriors. Fins i tot, presenta trets interessants d'adaptació al món globalitzat –del qual ells mateixos en són un resultat– amb un profund arrelament local.

L'estudi ha confirmat les hipòtesis bàsiques inicials, tot aprofundint en la quantificació de les tendències i donant elements per a explicar determinats fenòmens. Els esperantistes catalans són molt marcadament de sexe masculí, de totes les edats, que viuen amb una proporció fora del corrent en els grans nuclis de població, estudiants universitaris o persones amb estudis superiors acabats, sovint treballadors de l'ensenyament o informàtics, de classe social mitjana, catalanoparlants, poliglots, no poques vegades amb una parella d'origen estranger, ateus o agnòstics, lectors habituals de llibres i diaris, actius en la vida política i associativa general del país –especialment en els àmbits de drets humans, ajuda al desenvolupament

Els esperantistes catalans són estudiants universitaris o persones amb estudis superiors acabats, sovint treballadors de l'ensenyament o informàtics, poliglots, ateus o agnòstics, actius en la vida política i associativa general del país i amb una forta simpatia cap a l'independentisme, l'esquerra ecologista o l'anarquisme.

i l'ecologia– i amb una forta simpatia cap a l'independentisme, l'esquerra ecologista o l'anarquisme. Han conegut l'esperanto a través de familiars o amics –tot i que darrerament més aviat per Internet–, però l'han après per pròpia convicció idealista, sobretot quan tenien entre quinze i trenta anys. La meitat d'ells, en un moment o un altre de la seva vida, col·labora amb el moviment esperantista i fruit d'aquesta col·laboració assoleix un ús sovintejat, sobretot llegit i escrit, de la llengua alhora que un bon conei-

xement. En general, però, no acostumen a llegir gaires llibres en esperanto i, ultra el butlletí de l'associació de què són membres, no acostumen a subscriure's a més d'una altra revista en esperanto.

Germà Martín, en els seus estudis de camp dels anys 2002 i 2003 sobre el grup esperantista de l'Hospitalet de Llobregat i el departament d'esperanto d'Amics de la Unesco de Barcelona, intentava validar la hipòtesi que "l'estudi de l'esperanto és atractiu per a persones amb preferència per opcions de vida alternativa", entesa aquesta com "aquell estil de vida que propugna una sèrie d'interessos postmaterialistes (en el benentès de no-materials, al marge de la societat de consum) i una manera d'entendre la vida des d'una perspectiva de respecte, tolerància i igualtat amb les nacionalitats, les llengües, les persones i la natura". La seva hipòtesi és del tot corroborada aquí.

Per altra banda, un dels resultats no previstos d'aquest estudi és que la implicació personal en el moviment esperantista és l'element que, en molts casos, fa que s'arribi a parlar fluidament l'esperanto –fent el paper, en certa manera, de les estades a l'estranger en l'aprenentatge de llengües estrangeres. L'activisme, però, apareix molt lligat a les circumstàncies familiars, particularment al fet de no tenir fills o que aquests ja s'hagin emancipat. Aquest punt sembla essencial per a explicar el baix nivell de participació

femenina en el moviment esperantista – una qüestió sensible en els moviments associatius, però molt més marcada en el cas de l'esperantisme, on es demana l'esforç primer d'aprendre una llengua i després de mantenir viva la capacitat d'emprar-la. Així, doncs, resulta molt descoratjador trobar encara aquesta xarxa de la societat masculista d'una manera tan marcada fins i tot entre els progressistes amb un alt nivell d'estudis, el grup social del qual els esperantistes puen els seus membres.

Una altra qüestió que ha mostrat l'estudi ha estat el nombre important de parelles mixtes – un fenomen actualment en alça en la societat, però establert de fa temps entre els esperantistes. Això sembla haver incrementat el nombre de llengües emprades a la llar, però en la comunitat esperantista és remarcable una tendència intergeneracional cap a un major ús del català. En aquest sentit, es mostra un col·lectiu altament *glocal*: global i local alhora. El seu estudi mostra una possible forma d'adaptació a un món globalitzat, del qual la comunitat esperantista és un microcosmos, mantenint alhora una forta cohesió amb el país i la llengua autòctona. Justament, seria molt interessant de continuar aprofundint en l'estudi d'aquestes interrelacions locals i globals a partir d'estudis qualitius sobre petites mostres d'individus representatius.

Per altra banda, resulta interessant plan-tejar-se com canvien els esperantistes, si

canvien, pel fet de ser esperantistes: de quina manera la seva major interacció amb persones d'altres països fa evolucionar algunes de les seves concepcions. En aquest treball hem plantejat la hipòtesi que potser els esperantistes es mostrarien més immunes a estereotips sobre estats, llengües o religions que la majoria dels seus conciutadans. La hipòtesi no s'ha pogut ni acceptar ni rebutjar, però les dades semblen indicar que l'esperanto no modifica sensiblement els prejudicis que puguin tenir els esperantistes, la qual cosa és un resultat xocant. Convindria un estudi més específic per a aprofundir en aquesta constatació.

Finalment, seria bo remarcar que els esperantistes es mostren com un banc de proves ideal per a un sociolingüista. Tenim magníficament documentada la creació d'una comunitat lingüística: al llarg de 120 anys sabem com es multiplica el corpus lèxic –incloent-hi l'argot, els renecs i les paraules grolleres– i el fraseològic –amb reculls de proverbis–; veiem com evolucionen trets fonètics, morfològics, sintàctics i semàntics; coneixem les extensions dels usos, etc. Es tracta, a més, d'un col·lectiu petit i ben comunicat, distribuït arreu del món, que pot emprar-se fàcilment com a banc de proves, per exemple com a mostra a petita escala d'una societat àmpliament globalitzada. Perquè no utilitzar aquest recurs a l'abast per a provar-hi models? □

L'Associació Catalana d'Esperanto només es manté amb les vostres aportacions

Fes-te'n soci

Com a soci de KEA rebràs la revista Kataluna Esperantisto, estaràs al corrent de tots els esdeveniments, tindràs rebaixa en els congressos... i sobretot estaràs contribuint amb el moviment esperantista a casa nostra.

Un David contra Goliat lingüístic

Garbhan MacAoidh

Tots aquells que aprecien la rica i variada diversitat de llengües i cultures al món, se senten cada cop més intranquils a causa de l'evident estat de perill en què es troben les llengües minoritzades enfront de la poderosa influència econòmica i cultural de les més fortes. En temps passats, molts idiomes nacionals i regionals van desaparèixer o van ser arraconats als marges de la societat a causa de la política monolingüe de l'estat o d'una irresistible pressió de part de la llengua hegemònica. Aquest ha estat el destí del bretó, de l'occità i de l'èuscar a França; del cornuallès i del manx a la Gran Bretanya; d'algunes llengües minoritzades de la Unió Soviètica; de la majoria de llengües autòctones de l'Amèrica del Nord, d' Austràlia, etc. Avui en dia, però, és tan forta la influència d'una sola llengua – és a dir de l'anglès nord-americà – que fins i tot llengües de pes, parlades per milions de persones, es troben amenaçades. Hi ha persones a Anglaterra que temen que la seva llengua nacional a poc a poc no sigui substituïda per l'anglès americà. Sembla improbable que l'holandès i les llengües escandinaves puguin resistir gaire més la invasió de la llengua nord-americana i, efectivament, no desapareguin en un futur no gaire llunyà. Un cínic – o un realista – bé podria afirmar que els bàrbars es troben ja a les portes de Roma...

Quan el modern estat irlandès va aconseguir la independència respecte al domini britànic, els arquitectes de l'estat, com De Valera, esperaven que s'aconseguiria de restablir la llengua celta pròpia del país, el gaèlic (irlandès). Segons la constitució de la república, l'irlandès és el principal idioma oficial del país, però la llengua més usada és l'anglès o, potser més exactament, l'anomenat hiberno-anglès (anglès irlandès). També aquí constatem que la llengua de les generacions joves s'assembla més a l'anglès nord-americà que a l'anglès irlandès.

Potser en el món d'avui en dia, on l'anglès americà gaudeix de superioritat, pràctica-

“Gaeilge agus fáilte” (literalment, irlandès i benvingut): expressió que indica que parlar en irlandès serà molt ben rebut.

ment totes les altres llengües es troben amenaçades. Pot, tanmateix, fer la impressió que l'irlandès és, si més no, una de les més amenaçades.

En els primers decennis que seguiren a la independència, l'estat irlandès va fer un gran esforç per fer avançar el gaèlic. A causa dels molts segles de domini anglès, la majoria d'irlandesos en el segle xx eren anglòfons. Inicialment un gran nombre d'aquests anglòfons es van apuntar amb entusiasme a classes per aprendre la llengua indígena. En totes les escoles, el gaèlic s'introduïa com a assignatura obligatòria. Tots els cartells i anuncis oficials apareixien en ambdues llengües: gaèlic i anglès – o, de vegades, només en gaèlic. L'alfabet emprat llavors per a imprimir el gaèlic era el de l'irlandès manuscrit de l'edat mitjana.

En l'ensenyament del gaèlic jugaren un important paper els Germans Cristians i ordes religiosos semblants. Els Germans editaren molt bons llibres pedagògics sobre gramàtica, fonètica, etc., del gaèlic (no sols amb

Quan Irlanda va aconseguir la independència, els arquitectes de l'estat esperaven que s'aconseguiria de restablir la llengua pròpia del país

Els que tan sols saben parlar amb fluïdesa l'anglès rarament aconseguen o volen aprendre llengües estrangeres. La raó no és sempre una manca de capacitat lingüística, sinó més aviat la sensació generalitzada entre els anglòfons que "tothom parla anglès".

relació a la llengua) i van dur a terme un valuós servei quant a la educació del jovent. Malauradament, però, els ordes havien de ser severament criticats per l'ús de mètodes una mica draconians – i, de vegades, cruels – aplicats en moltes escoles. Sovint els infants que no feien prou bé els exercicis de gaèlic eren colpejats. El resultat fou una percepció negativa de la llengua de part de molts irlandesos. D'aquesta manera, les persones que havien sofert aquell tractament tendien a convertir-se en enemics de la llengua irlandesa.

Avui els amants de les llengües i filòlegs visitants que tenen l'esperança de sentir el gaèlic als carrers de les ciutats irlandeses se sentiran profundament desil·lusionats. De tant en tant hom sent algunes veus aïllades parlant en gaèlic per telèfon mòbil o conversacions en aquesta llengua al tren o a l'autobús, però generalment aquestes converses es fan en llengua anglesa. Els cartells – excepció feta dels que mostren els noms dels llocs i dels carrers – en què apareix també el text en gaèlic es veuen menys sovint. Entre parèntesis, totalment diferent és la situació al País Basc, on arreu veiem cartells i anuncis bilingües (èuscar/castellà).

No poques vegades hom manifesta l'opinió que la batalla per la conservació i el reviscolament de la llengua pròpia d'Irlanda ja està perduda. Hom afirma que l'irlandès és una llengua morta així com el llatí o el grec clàssic. Recordem, però, que el llatí sobreviu en la forma de les diverses llengües romàniques modernes i que el grec contemporani és el descendent viu del grec clàssic. D'una

forma similar, l'irlandès és encara viu i en certs aspectes vivaç malgrat que el nombre de persones per als quals és llengua materna a les regions tradicionalment gaèliques s'ha escurçat dràsticament.

Curiosament, alguns dels més entusiastes defensors del gaèlic pertanyen a la burgesia urbana, la qual era vista abans de la independència com la classe de l'elit anglòfona. Avui és una mena de moda que aquests ciutadans burgesos enviïn els seus fills a escoles plenament gaèliques, el nombre de les quals augmenta en pràcticament totes les ciutats importants dels països. Ben cert és que hi ha crítics que qualifiquen aquest fenomen de pur esnobisme, però és constatable el fet que aquells estudiants que dominen el gaèlic – o alguna qualsevol llengua a més de l'anglès – aprenen altres llengües fàcilment i ràpidament – avantatge important en el món d'avui dia. Al contrari, els que tan sols saben parlar amb fluïdesa l'anglès rarament aconseguen o volen aprendre llengües estrangeres. La raó no és sempre una manca de capacitat lingüística, sinó més aviat la sensació generalitzada entre els anglòfons que "tothom parla anglès".

Dins l'esfera de la literatura en llengua irlandesa, el nivell de qualitat de les obres en gaèlic és sorprenentment alt. Igual que el fenomen de l'escola plenament gaèlica, l'estat d'aquesta fruïció literària és força sorprenent, perquè tant el mercat com el conjunt de lectors per als llibres en irlandès és molt reduït. Per exemple, darrerament va aparèixer una destacable novel·la històrica intitulada *Fontenoy* sobre el paper de la brigada irlandesa dins l'exèrcit francès durant la batalla de Fontenoy. L'autor és Liam Mac Cúil. Sobre ell, un crític al diari *Irish Times* va escriure: "Cap novel·lista en irlandès escriu avui dia amb una cura, precisió i claredat semblants. Aquesta novel·la és una obra d'art i és un plaer llegir-la." És dubtós que hom pugui escriure això sobre una obra escrita en una llengua morta.

Sobreviurà la llengua irlandesa? Això depèn, sens dubte, de la voluntat dels irlandesos, de si la majoria està disposada a salvar la seva herència nacional o no.

Traducció: Guillem Sevilla

Llengües africanes, llengües europees

Aturar el genocidi intel·lectual a les universitats africanes

El príncep Kum'a Ndumbe III*

*Lo si kodisę bato matoi na bwambo bwa bakala mọ na mọ! O si bi tẹ nja we nọ, sele o kọ mbuke!
O ma bẹ o mboa ngọ nya wameng, o si bie ndand'a ngọ nya mbia, o si bie neni o ma kema nọ ná o bele ba mbambe bongo e?
O pimbedi tẹ, baisę, mota ndedi a ma leye oa ngeambo!*

*(“No us ompliu sempre les orelles amb la llengua dels blancs! Si no saps qui ets, llavors sigues primer mut!
Ets a casa teva i no fas més que menysprear la teva genealogia; no saps ni amb quins mots cridar els seus avantpassats!
Si t'has perdut, demana: la misericòrdia t'indicarà el camí de casa.”)*

Parlo duala en hores de globalització? Evidentment, és el que em manté dempeus i el que em fa caminar amb el cap ben alt mentre dialogo amb Occident en les seves llengües.

Les universitats en els països africans no són sempre universitats africanes, en la majoria dels casos són d'obediència estrangera, occidental, europea o nord-americana. La concepció, la filosofia, l'orientació, la recerca, fins i tot els rituals de les cerimònies acadèmiques, són sovint una mala còpia, a vegades força grotesca, de les universitats de les velles o noves metròpolis. És urgent que les universitats d'Àfrica esdevinguin universitats africanes, que les universitats del Camerun esdevinguin universitats cameruneses. El genocidi intel·lectual ja ha fet massa mal a casa nostra, ja n'hi ha prou, s'ha de parar.

El meu discurs no és ni antiblanc, ni xenòfob. Es tracta aquí de desemmascarar els mecanismes d'un embrutiment mortal que priva la humanitat sencera de preciosos coneixements científics desenvolupats pels pobles negres durant mil·lenis. Aquest discurs interpel·la també el blanc perquè es faci aquesta pregunta: “Què ha significat ser blanc en els cinc últims segles i quines n'han estat les repercussions per al blanc mateix i per als altres?”.

**La llengua del blanc,
és la llengua ras i curt, sembla.**

M'adreço a vosaltres en francès, en la llengua del blanc, aquí a Yaoundé, capital del Camerun, en aquest entorn universitari destinat a la petita minoria que ha acceptat

JOHN FRIEL

Els escolars camerunesos són educats en la llengua dels excolonitzadors

d'agenollar-se davant el poder omnipotent i multiforme de les metròpolis colonials d'Occident. L'àmplia majoria dels camerunesos no tindrà accés a aquest discurs articulat en una llengua que no és la seva i que ha fet d'ells els exclosos de la presa de decisions sobre seu propi destí. La llengua de l'estranger ha esdevingut a casa nostra la clau d'accés a les institucions amb què ens regim i a les decisions que guien la nostra quotidianitat. La competició per l'aprenentatge d'aquesta llengua s'ha tornat una obsessió pel fet que calgui emprar totes les armes per

**La llengua de l'estranger
ha esdevingut la clau
d'accés a les institucions
i a les decisions
que guien la nostra
quotidianitat**

a escapar de l'exclusió en què es troba la immersa majoria de la població. La universitat és una etapa superior d'aquesta competició en l'extraversió. La llengua utilitzada per la universitat és una de les primeres condicions d'accés. No sabeu la llengua del blanc, de l'estranger; llavors no teniu el dret a la formació en la vostra pròpia casa, ni tan sols a l'escola primària; no teniu el dret a cap formació de valor sigui quin sigui el vostre camp, i pitjor per a vosaltres. No voleu parlar la llengua del blanc, la llengua, ras i curt? Llavors quedeu-vos en el vostre barbarisme articulat en el vostre patuès incompreensible, el vostre dialecte incapaç de conduir el pensament, la vostra llengua vernacla ben poc apropiada per a la creació i el progrés. No hi ha més llengua que la llengua del blanc. Aquesta llengua del blanc vehicula el pensament, la visió del món, articula la creació i el progrés de manera universal, igual de bé per a ell que per a vosaltres, tots aquests petits negres assedegats d'una plaça al sol administrat per l'home blanc. És urgent desmantellar aquesta lògica de dominació excessiva que passa per l'aprenentatge de la llengua de l'altre mentre es perd la memòria d'un mateix i s'esdevé incapaç d'articular una manera pròpia de pensar gràcies al vehicle de la pròpia llengua.

Cheikh Anta Diop va traduir la teoria de la relativitat d'Albert Einstein en llengua wòlof per demostrar que no solament en l'idioma dels antics egipcis els negres podien saber de matemàtiques, física química o medicina, sinó també que les llengües africanes d'avui en dia són capaces d'estructurar el pensament en totes les disciplines científiques. Això no significa que els manuals escolars i universitaris puguin ser avui en llengües africanes; això significa que la corretja de la dominació colonial i postcolonial a través de la imposició de la llengua del blanc a casa nostra ha estat posada en evidència i que la direcció per a sortir d'aquesta dominació i del subdesenvolupament que engendra és clara. Aquesta direcció diu: els africans s'han de tornar a apropiari de les seves llengües, tornar-les a convertir en el vehicle fonamental dels seus pensaments, de les seves creacions, de les seves educacions, dels seus somnis, de les seves visions del món. No

---

Cap nació no s'ha desenvolupat eradicant la seva o les seves pròpies llengües o introduint la llengua d'un altre poble sense quedar sota la dominació d'aquella durant força temps

---

és una simple qüestió d'idioma. És una qüestió de supervivència de la nació, de control col·lectiu del destí d'un poble; és una qüestió de desenvolupament pensat i dut a terme per una nació per a la seva pròpia puixança.

Llengua, herència científica i articulació del pensament

Cap nació no s'ha desenvolupat eradicant la seva o les seves pròpies llengües o introduint la llengua d'un altre poble sense quedar sota la dominació d'aquella durant força temps. Cap nació no s'ha desenvolupat tallant el cordó umbilical amb la seva herència intel·lectual i espiritual, decretant que cap herència pròpia, sobretot científica, no serà palpable i que bruscament tot ha de venir de l'exterior, del poble dominador, i articulat en la seva llengua i de la forma de pensar d'aquest poble estranger. Com poden haver fet empassar-se a l'Àfrica i als africans del segle XXI un escurçó tan mortal?

Les universitats d'Àfrica avui en dia han esdevingut la ciutadella de la dominació estrangera on està instal·lada una elit completament enfocada a l'exterior, cap al país o països dominadors, anomenats actualment "donants". Els africans són formats en aquestes universitats, com aquí al Camerun, en la llengua del blanc, en la manera de pensar del blanc, en filosofia, en teologia, en idiomes, en economia, en dret, en medicina, en farmàcia, en química, en matemàtiques, en física, etc.

Alguns polítics europeus gestionen tan bé aquesta situació que arriben fins i tot a proposar als millors de les elits africanes formades en la dominació, d'integrar-se en les metròpolis europees i deixar-se emportar per la roda de la mundialit-

zació a Europa. Amb les condicions de subdesenvolupament, salaris miserables dels universitaris, els diplomats de les universitats africanes presenten massivament les seves candidatures a aquesta nova forma d'immigració. L'Índia, amb els seus 700.000 enginyers, ha après a posar fre a aquest esquer europeu. De fet, és com si els altres haguessin de suportar la càrrega financera de la formació d'una elit que Europa o l'Amèrica del Nord utilitzaran per a equilibrar les seves economies.

En les universitats de la majoria de països africans l'herència científica mil·lenària dels pobles africans és amagada, fins i tot accedir-hi és prohibit per les reglamentacions, i esdevé inexistent per a l'estudiant que deduirà implícitament que l'home blanc és l'únic posseïdor de la ciència i que només es pot destacar essent el seu alumne brillant. Els acadèmics africans d'aquestes universitats, sense voler-ho i sense saber-ho, es tornen els instruments privilegiats de la perpetuació de la dominació estrangera a casa seva; es tornen, sense voler-ho i sense saber-ho, una cinquena columna ben estructurada que monopolitzarà el poder polític, administratiu, financer i militar en el seu propi país per posarlo al servei de l'estranger. La promoció no serà possible si no és amb la lògica d'aquesta perspectiva.

Aquestes universitats africanes, llavors, només reproduïxen el model destinat a l'alienació perdurable dels pobles africans, fins i tot si de tant en tant alguns sobresalts obliguen a passar per una lleugera manta d'africanitat en aquesta o aquella matèria. En quina disciplina científica de les nostres universitats cameruneses l'herència científica africana recollida durant mil·lenis o almenys durant segles ha esdevingut l'objecte, ja no central, sinó substancial de l'ensenyament i de la formació? Vet aquí on ens trobem avui en dia. S'ha de reconèixer amb humilitat. Dit això, la recerca científica actual i de les pròximes dècades té l'obligació de recollir, ajuntar i rehabilitar l'herència científica africana en tots els camps, i el polític té el deure d'encoratjar, d'enquadrar, de finançar aquesta rehabilitació i d'obrir les portes de les escoles i universitats

a aquest coneixement. No solament serà un bé per als africans i per al desenvolupament d'Àfrica; els estudiants i investigadors de països avui donants afluiran perquè podran finalment endinsar-se en els recursos científics moderns veritablement africans. Haurem deixat de produir males còpies dels discursos científics dels altres; esdevindrem creadors de la ciència en el món de la tecnologia i del pensament mundialitzat.

Llengües estrangeres i formació de "l'illustre il·lustrat i ignorant d'ell mateix"

Voldria parlar sobre un aspecte de les llengües estrangeres poc discutit en les nostres universitats. Les llengües estrangeres no són només llengües exclusives d'ensenyament, com pot ser el francès i l'anglès aquí. Es beneficien de departaments sencers dins de les facultats de filologia, arts i humanitats. Els estudiants s'especialitzen així en l'idioma, la lingüística, la literatura i la civilització dels països d'origen. Fins i tot en d'altres llengües europees com l'alemany, l'espanyol, l'italià, el grec o el llatí, etc., que es beneficien de departaments o de seccions de recerca i ensenyament. Aquests departaments de llengua estrangera es troben en les universitats occidentals i una còpia camerunesa ha estat inclosa en les nostres estructures universitàries. Constato així una situació dramàtica en la qual aquesta còpia africana o camerunesa submergeix els nostres estudiants. En les universitats europees, un estudiant francès, per exemple, que està inscrit en un curs d'alemany, parla, escriu, fa servir la seva llengua francesa des del jardí d'infància. Pensa en la seva llengua, construeix les seves argumentacions en la lògica de la llengua francesa, somia en francès i té una visió del món ben francesa. La llengua alemanya que aprèn des de l'escola secundària és una obertura, un enriquiment que vindrà per implantar-se sobre el seu bagatge del món científic francès, podrà fer-ne la seva professió i podrà navegar entre el món científic alemany i el món científic francès, podrà fer d'intermediari o de pont. L'estudiant japonès que cursa estudis d'alemany no sols domina a la perfecció la llengua japonesa, sinó que està profundament integrat en la seva cultura, en el seu univers religiós japonès, en la seva visió del món japonesa.

JOHN FRIEL

Yaoundé, capital de Camerun

***L'estudiant camerunès
que fa la seva carrera en francès,
en anglès, en alemany,
en espanyol o en italià
és en una majoria aclaparadora
de casos un il·lustre il·lustrat i
ignorant en la seva pròpia llengua***

L'estudiant camerunès que fa la seva carrera en francès, en anglès, en alemany, en espanyol o en italià és en una majoria aclaparadora de casos un il·lustre il·lustrat i ignorant en la seva pròpia llengua camerunesa. Quan li pregunteu: "Quina llengua parles?", us respondrà sovint: "Francès", "Anglès", "Alemany" o "Espanyol/italià", segons les disciplines. Quan insistiu dient: "Això és tot?", dirà: "Sí." Quan afegiu: "Que no tens una la llengua materna?", exclamarà: "Ah, el meu patuès! El parlo una mica." En la majoria dels casos, a penes pot tenir una bona conversa, un raonament en la seva llengua, no sap escriure i no pot llegir ni una carta, ni un poema en la seva pròpia llengua. Aquest il·lustre il·lustrat i ignorant de la seva cultura lingüística és mentrestant cridat a saber la llengua, la literatura, el pensament del món europeu o americà. No ha estat instruït en

Cheikh Anta Diop va traduir la teoria de la relativitat d'Albert Einstein en llengua wòlof

la llengua, ni en el pensament, ni en la literatura, ni en el món que se suposa que són els seus. Aquest *il·lustre il·letrat i ignorant d'ell mateix* interioritzarà essencialment valors i costums europeus, s'integrarà en el pensament i la lògica dels altres, i aplicarà als seus futurs alumnes de les escoles i instituts o als seus estudiants d'universitat els mateixos mètodes occidentals; transmetrà la mateixa lògica de jerarquització científica i de dominació, potser sense saber-ho, potser sense voler-ho. Produïm així en les nostres universitats estudiants de llengua especialistes en les llengües i el pensament dels europeus, però perillósament ignorants de les seves pròpies llengües i del pensament del seu propi poble. És terrible com a sistema de reproducció estrangera; és injustificable pels impostos del contribuent camerunès que financen aquesta mena de cicle d'estudis; és inacceptable i contrari a tota rendibilitat pel desenvolupament d'un país com el Camerun.

En els departaments de francès o d'anglès, els autors africans són, és cert, tractats també, però només aquells que escriuen en la llengua del blanc. Es tracta de llibres publicats des de la fi de la primera guerra mundial en idiomes europeus per africans. Però l'enorme herència lingüística i literària d'Àfrica en les nostres llengües no és presa en consideració en aquests departaments, encara menys en els departaments d'alemany, d'espanyol o d'italià. Aquests estudiants obtindran així els seus diplomes o doctorats mentre romanen profundament ignorants de

la seva pròpia llengua i literatura, és a dir de la seva pròpia herència científica en els dominis que els ocupen. Com voleu que un marc estructurat així sigui cridat a resoldre els problemes que tenen lloc en el seu país, el Camerun? Com voleu que un *il·lustre il·letrat i ignorant d'ell mateix* pretengui un dia conduir amb èxit els destins de la nació com a president de la república, ministre, director general o simplement quadre?

Llengua i canvi de cap polític per a les universitats africanes i cameruneses

Les universitats a Àfrica estan cridades a esdevenir universitats africanes en sòl africà. I la llengua és la base de tot, de tot pensament, de tot articulació, de tot creació. Les llengües africanes han de fer la seva entrada solemne en les universitats africanes com a llengües d'ensenyament, com a llengües de recerca, com a llengües d'estudis comparats amb les llengües estrangeres. Les llengües europees han de deixar de ser les llengües que envoltin l'africà, llengües de dominació i d'alienació estructural. Les llengües europees han de ser a Àfrica llengües subsidiàries, llengües d'obertura i de diàleg franc. Això caldrà fer-ho progressivament, per etapes, però s'haurà de fer, imperativament.

Els departaments de llengües africanes de les nostres universitats no han estat creats pel propòsit d'africanitzar les nostres universitats. Són, com els altres

---

Les llengües europees han de deixar de ser les llengües de dominació i d'alienació estructural, han de ser a Àfrica llengües subsidiàries, llengües d'obertura i de diàleg franc

---

departaments, eines de la lògica del sistema universitari colonial de la metròpoli que feia estudiar aquelles llengües per a l'evangelització –sumar l'ànima de l'africà al cristianisme i a la ideologia de la submissió en la dominació colonial–, per a coneixements antropològics o etnològics i com a passarel·les de comunicació amb el colonitzat. Aquests departaments han existit en la majoria de les universitats de la majoria de potències colonials a París, a Berlín, a Brussel·les, a Londres, etc., i tenien un estatut exòtic amb pocs estudiants. No és, per tant, sorprenent de constatar que, en les nostres universitats africanes, aquests departaments hagin conservat aquest estatut marginal per no dir exòtic, amb poc estudiants, com si no fos una qüestió d'interès nacional!

Els departaments de llengües africanes de les nostres universitats no han d'evolucionar aïlladament i el debat sobre les llengües africanes s'haurà d'allargar. Tot i això, aquests departaments estan cridats a desenvolupar científicament les llengües africanes a escala continental, col·laborant estretament entre universi-

El general Mangada contra la Federació Catalana d'Esperanto

Vull felicitar-vos per l'article publicat en el número 343, sobre “La utilització de l'esperanto durant la Guerra Civil Espanyola”. És molt interessant i alligador. Només hi trobo a faltar que, quan es fa l'exaltació del militar Julio Mangada, no s'anomeni que aquest senyor va prohibir al president de la Federació Catalana d'Esperanto, el senyor Gil Norta, que saludés en nom d'aquesta federació en el XIII Congrés Universal d'Esperanto, celebrat a Praga l'any 1921, sota l'amenaça d'organitzar un gran escàndol si es parlava en nom diferent de l'Estat espanyol (vegeu la revista *Kataluna Esperantisto*, setembre 1921, pàg. 112). També en

la mateixa revista (maig-juny 1931, pàg. 88), llegim: “S-ro Julio Mangada Rosenörn, kiu en sia organo *Hispana Esperanto* kiel diablo en sanktagujo koleras kontraŭ la katalunaj esperantistoj, ĉar li «atingis je la Kongreso de Antverpeno, ke Kataluna Esperantista Federacio ne estu konsiderata *Nacia Societo*»”. En la pàgina 93 del mateix número podem continuar llegint altres actuacions del senyor Mangada contra la Federació Catalana d'Esperanto.

Martí Guerrero i Cots

tats, així com els departaments han de ser prestadors de serveis per a tots els altres departaments de les nostres universitats.

Proposo en la fase actual cinc passos a fer progressivament:

1. Els estudiants dels departaments de francès, anglès, alemany, espanyol, italià o d'altres llengües estrangeres integraran obligatòriament en els seus plans d'estudis una unitat de valors de llengua i literatura en llengües africanes. L'objectiu és d'ajudar a aquests estudiants a llegir, escriure i dominar almenys una llengua africana, a descobrir la literatura en llengua africana, encara que no sigui la llengua local de l'estudiant.
2. Els estudiants de totes les altres facultats, incloent-hi les facultats de ciències i medicina, integraran obligatòriament un mòdul de llengua africana en els seus cursos.
3. La formació programada i accelerada de professors de llengües africanes.
4. L'elaboració de manuals pedagògics especialitzats i adaptats als ensenyaments de llengües africanes en els seus diferents departaments i en les facultats específiques.
5. La utilització sistemàtica d'Internet per al treball científic, d'ensenyament, de vulgarització i de comunicació en llengües africanes.

Aquestes mesures engendrarán nous llocs de treball com a traductors, professors de llengües africanes en l'ensenyament primari, secundari, superior i universitari. Hi haurà especialitzacions en aquestes llengües en medicina, farmàcia, física, química, dret, economia, informàtica, etc. Diaris, revistes, llibres seran editats per noves editorials especialitzades en llengües africanes. En la ràdio, en la televisió i en la premsa, una demanda creixent de locutors i de presentadors d'emissions en llengües africanes es farà sentir i impulsarà la creació de llocs de treball.

Perquè aquestes propostes puguin ser posades en pràctica, caldrà un esforç continuat de tots els qui entenen el vincle entre llengua i subdesenvolupament o llengua i desenvolupament. Caldrà explicar, instruir l'opinió pública, els responsables polítics, administratius i universitaris, els professors i estudiants, perquè l'estructura de dominació mental de les universitats a casa nostra sigui desemascarada i que la caiguda en el

JOHN MARTINEZ PAWLIGA

Les potències occidentals segueixen controlant l'Àfrica

subdesenvolupament per la lògica d'aquestes universitats sigui revelada. Caldrà coratge polític al decisor polític per a orientar les universitats en terra africana en aquesta nova direcció. Però pel bé del seu poble no podrà triar. Podrà diferir aquesta decisió per les estratègies d'accedir al poder o mantenir-s'hi, però no podrà més que diferir-la. Un dia o altre la precarietat política i econòmica i la desintegració avançada dels valors i els costums l'obligarà a agafar el bou per les banyes per salvar la nació.

Les llengües africanes són un element clau per a la recomposició de la personalitat de l'home d'Àfrica, per al restabliment del seu equilibri psíquic i mental, i per a la reconciliació amb ell mateix. La introducció d'aquestes llengües en el sistema escolar i universitari permetrà un desplegament d'energies que el menarà vers un nou desenvolupament econòmic dels nostres països i vers un nou equilibri de la persona i de les nostres societats. Aquesta direcció em sembla que val la pena que sigui presa. Des d'ara.

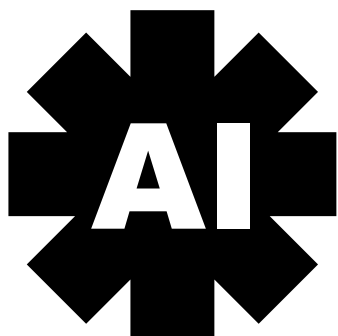
Traducció: Marc Galabert Macià

Article aparegut en el llibre:

Kum'a Ndumbe III. *L'Afrique s'annonce au rendez-vous, la tête haute! – Discours sur la transmission du savoir, la libération totale et le développement durable des Africains, de la diaspora noire et de leur continent – Contribution à la marche de l'humanité moderne.* Douala, Berlín: AfricAvenir/Exchange & Dialogue, octubre 2007.

*El príncep Kum'a Ndumbe III és professor a la Universitat de Douala (Camerun) i fundador d'AfricAvenir, Fundació pel Desenvolupament, la Cooperació Internacional i la Pau.

Les llengües africanes són un element clau per a la recomposició de la personalitat de l'home d'Àfrica, per al restabliment del seu equilibri psíquic i mental, i per a la reconciliació amb ell mateix

APLEC INTERNACIO- NALISTA '08

14, 15 i 16 de març a Benicàssim (Plana Alta)

L'Aplec Internacionalista d'enguany se celebra en el marc del IV Encontre Ibèric d'Esperanto, coorganitzat per la Joventut Portuguesa d'Esperanto, la Societat Juvenil Espanyola d'Esperanto i la Joventut Catalana d'Esperanto. Aquesta vegada és Benicàssim la ciutat que acull l'esdeveniment, una ciutat mediterrània, acollidora i coneguda, entre d'altres, pel Festival Internacional de Música.

Per la seua situació, la península Ibèrica és, des de sempre, un territori plurilingüe i pluricultural. Conté els estats portuguès, espanyol, andorrà, i la colònia britànica de Gibraltar. A part de les set llengües territorials: l'aragonès, l'astur-ileonès, l'èuscar, el galaico-portuguès, el castellà, el català i l'occità, podem comptar que són més de tres-centes les llengües parlades a la península Ibèrica degut a les darreres migracions.

Per tant, el programa de l'aplec es basa sobretot en la diversitat lingüística i cultural interactuant amb diferents col·lectius, associacions i entitats de la comarca, el país i el poble que ens acull. La base de l'aplec que siga l'intercanvi de cultures, coneixements i savieses, donar a conèixer la cultura local als esperantistes de fora, i el món de la llengua internacional esperanto als d'ací. També hi haurà actes al carrer com ara cinema, exhibicions culturals i concerts.

El programa tindrà lloc al Casal Jove, al centre de Benicàssim. Proposem allotjar els participants de bades en un institut, per tant és necessari portat sac de dormir i màrrega. De totes maneres, a Benicàssim hi ha força hotels, restaurants, bars, botigues, etc.

www.esperanto.cat/ir2008